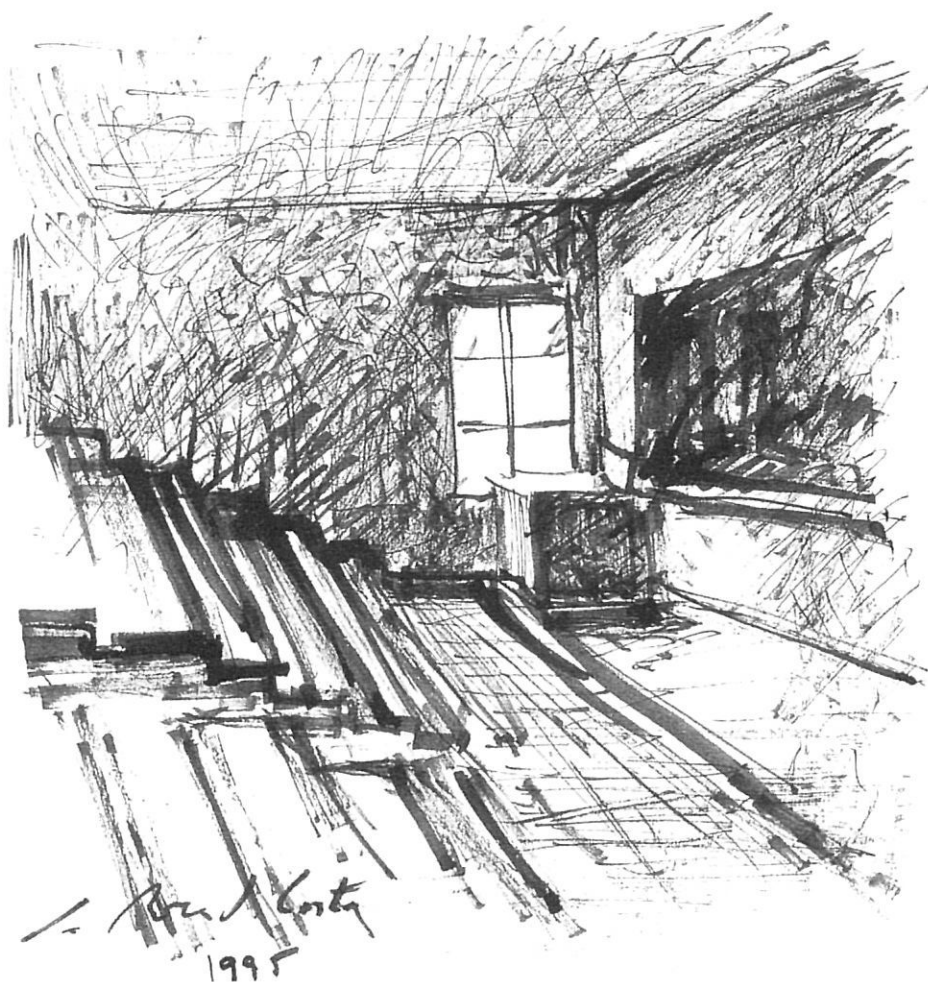

Una aula de l'Institut
en un apunt
de S. Roca D. Costa.

L'Institut vell de Girona en el record

Dolors Condom

En un acte com el present, en què commemorem el cent cinquantè aniversari de la creació del nostre Institut, em sembla escaient, i fins i tot obligat, que comenci la meva intervenció amb unes paraules senzilles, però cordials i plenes de bons desigs, com són aquelles amb què acostumem a felicitar un amic o un familiar nostre amb motiu de la festa del seu natalici.

Permeteu-me, doncs, que, de bell antuvi, digui a l'Institut –i en nom de tots– **PER MOLTS ANYS!**

Cent cinquanta anys són, certament, molts anys, i és evident que fan lloc a un gran nombre de vivències i de records que porten –per dir-ho així– a una mena d'identificació profunda entre aquell Institut que l'any 1845 va rebre el nom de *Instituto Provincial de Segunda Enseñanza de Gerona* i

aquells –és a dir, nosaltres– que més tard hem estat acollits en les seves aules i en les seves dependències com a alumnes, com a professors, com a col·laboradors en els diferents serveis o com a simples seguidors i espectadors de les més diverses tasques i activitats.

Les coincidències

Un seguit de coincidències –i no cap mèrit personal especial– han propiciat el fet que sigui jo qui tingui avui l'honor de parlar-vos des d'aquest lloc i que ho faci en nom dels antics alumnes.

Ara fa, precisament, cinquanta anys que vaig dir adéu a l'Institut Vell després d'un Batxillerat de set cursos: fa vint-i-cinc anys que vaig ocupar –ja en el nou edifici– la càtedra de Llatí, com a successora de l'estimat i *doctus magister*, el senyor Florit; he

Aquest text va ser llegit per la seva autora en l'acte commemoratiu del 150 aniversari de l'Institut de Girona, el dia 11 de novembre de 1995.

dedicat, per altra banda, algunes hores del meu lleure a desempolsegant papers i documents de l'arxiu del centre, i he col·laborat, ara, en la comissió organitzadora d'aquests actes commemoratius.

Per aquestes i altres raons, els meus lligams amb l'Institut –el nostre Institut– són molt estrets i vénen de lluny. Gairebé goso dir que sento l'Institut com una part de mi mateixa. Així, quan em van invitar a ocupar avui aquest lloc per a dir unes paraules en nom dels antics alumnes, no vaig tenir coratge per a refusar-ho. Sé, però, que altres ho farien millor!

Potser escau de fer al·lusió també a una altra coincidència: la promoció de l'any 1945 –la meua– acabà el Batxillerat just l'any en què l'Institut complia el seu centenari. Jo no recordo que fèssim aleshores cap celebració especial. No obstant, l'efemèride consta en la Memòria llegida per l'enyorat senyor Gener en l'obertura del curs 1945-46, i se'n fa ressò també el professor mossèn Joan Costa i Tapiola en el discurs que li correspongué de pronunciar en la inauguració del curs següent. Crec que a molts aquell centenari ens passà, lamentablement, desapercebut!

Amb més raó, ara, en la present commemoració, que les circumstàncies ens permeten de solemnitzar amb més èmfasi i esclat, a tots ens abelleix en gran manera que l'Institut rebi el merescut homenatge, acapari la nostra atenció i ocupi, sobretot en aquests dies, un lloc preferent en el nostre cor.

Els records

Els qui ja fa temps vam dir adéu als estudis de Batxillerat a l'antic edifici del carrer de la Força, i els qui –perquè són més joves– no van freqüentar aquell Institut Vell, però han dit també adéu a les aules del seu continuador, l'Institut «Jaume Vicens Vives», no hem donat, ni uns ni altres, comiat als records, ni podem deixar de mirar enrere.

Els records, malgrat la seva subjectivitat, quan són producte d'unes experiències viscudes en un ambient de constant i estreta comunicació, són, evidentment, records compartits i molt vius.

La nostra mirada enrere pot tenir connotacions i matisos diversos, pot, fins i tot, convertir-nos en *laudatores*

temporis acti («lloadors del temps passat»), pot també deixar en la foscor allò que no ens interessa de veure i de fer-ne memòria. Hi ha imatges, però, que difícilment es poden sostreure a aquesta mirada enrere, i són aquelles que han acompanyat una etapa crucial de la nostra vida i que, sovint, han estat punts de referència ineludibles. En aquest cas, fins i tot resulta dolç el record de les tribulacions passades.

Les aules

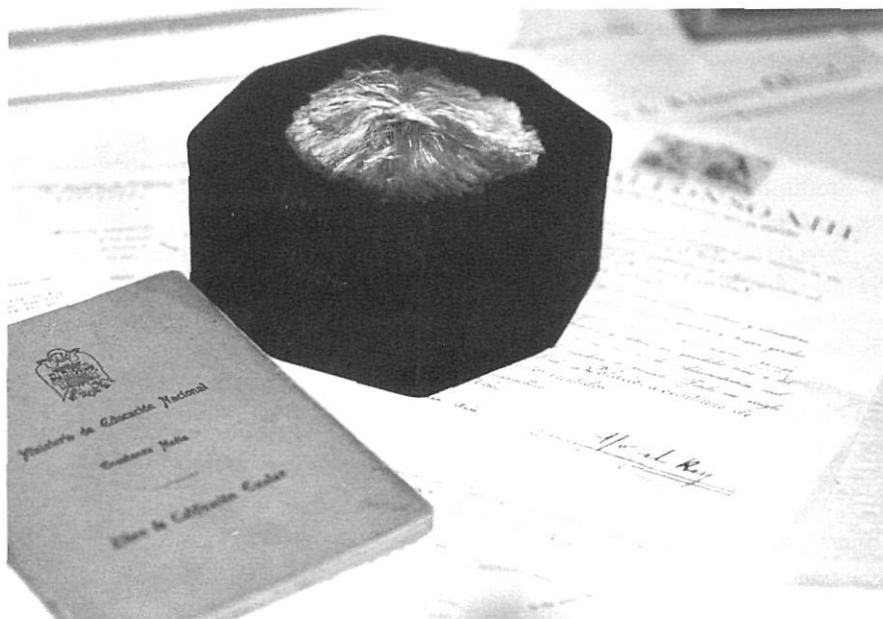
¿Com podem oblidar els qui fórem estudiants de l'Institut Vell aquell carrer de la Força costerut i «somnambúlic», com deia Josep Pla, que incomputables vegades vam pujar, matins i tardes, de pressa i esbufegant perquè fèiem tard a classe i que, sense tanta pressa, acabada la jornada, baixàvem formant grups amb la corresponent gatzara juvenívola? O aquelles aules on vam passar moments d'angoixa, però també de joia i d'agradable companyonia? Aules que tots convenim avui que eren fredes, humides i rònogues, però ens eren familiars, eren «nostres»; les designàvem, generalment, pel nom de l'assignatura que s'hi professava o també per la seva configuració, com és el cas de la coneguda com a «plaça de toros», amb els seients escalonats, l'única aula en la qual podríem dir –només dir!– que estàvem per damunt dels professors; era l'aula de l'«ai al cor», ja que sovint companys –en el meu cas companyes– agosarats, volent esquivar el perill d'ésser pregun-

tats o simplement per l'atractiu de fer «campana», aprofitaven –com si es tractés del ventre del cavall de Troia– l'espai balmat per amagar-s'hi durant la classe, amb la complicitat de tots els altres, que amb evident neguit estàvem expectants i temerosos que un inoportú estossecc o un inesperat moviment delatés l'amagatall.

I l'aula de Física i Química, amb aquells rars i enigmàtics aparells comprats directament als fabricants més acreditats de París? O la de Ciències Naturals amb les seves vitrines plenes d'éssers per a nosaltres estranys, plenes d'animalons dissecats, de pots i de capsetes de fusta de cedre, que moltes vegades ens hauria agradat tenir en les nostres mans i que miràvem de reüll mentre fèiem un examen o mentre, en ocasió d'algun acte o festivitat, escoltàvem les paraules del catedràtic que ocupava el setial preferent en aquella estrada de balustres bronzats, que els papers de l'arxiu ens revelen que havia fet contruir i ornamentar, l'any 1848, el segon director del centre i catedràtic de Retòrica i Poètica, el doctor Miquel Ametller i Marill? Ell n'estava molt envanit, i és que –per dir-ho amb paraules seves– «el conjunto ofrecía un golpe de vista sorprendente».

Els professors

Més sorprenent devia ser, quan en el marc d'aquest conjunt s'hi movien aquells antics professors, seriosos i venerables, vestits amb la toga i portant el birret corresponent!

CARRERA

Vuit professors, de gran prestigi i rellevància, constituïren el Claustre a l'albada de l'Institut; vuitanta són avui, i prop de sis-cents n'hem comptabilitzat al llarg dels cent cinquanta anys.

Dels que han estat els «nostres professors» tots tenim el «nostre record», un record, sens dubte, molt personal i, ara, en aquests moments, de ben segur que se'ns presenta envoltat d'una estranya enyorança.

Jo, ara, amb la impossibilitat de citar tots els «meus» professors i professores i els de molts de vosaltres, que, en gran nombre, se'm fan presents en la memòria, em vull permetre d'esmentar –només d'esmentar– aquells que van signar l'acta de qualificacions del setè curs de fa cinquanta anys: Josep Gasiot, Santiago Sobrequés, Josep Gener, Mn. Pere Cervera, Pius Burch, Frau Sanner, Mn. Costa Viñas, Joan Carretera, Emília Fustagueras, Mn. Fuentes, Joaquim Florit i Josep García López.

Són noms estretament units a la vida i a la història de l'Institut. Hi marcaren –tots ho sabem– una fita molt important.

Al senyor Florit i al senyor García, que els tinc aquí davant meu, els vull donar les gràcies de tot cor pels coneixements que ens han transmès, per haver volgut acompanyar-nos en aquesta diada tan memorable i per voler participar amb tots del goig d'aquest aniversari.

Els alumnes

Per alguns de nosaltres el record d'aquells de qui hem rebut les més diverses ensenyances pot presentar-se d'una manera vaga i a manera de petits detalls, potser intrascendents, però no deixen de ser records...: aquella llibreta minúscula i impenetrable, on figurava el nostre nom, les nostres qualificacions i... qui sap què més; aquell tarannà bonhomí; aquella seriositat aparent; aquella veu imposant; aquella actitud inflexible; aquella manera d'omplir de fórmules la pissarra; aquell caminar pausat; aquella polidesa en el vestir; aquelles sabates tan ben enllustrades; aquella manera de treure's i de posar-se les ulleres...

Per a altres el record va unit a unes lliçons magníficament exposades, o a uns mots coneguts per primera vegada, o a unes classes avorrides, o a uns versos apresos de cor, o a una pedagogia innovadora, o a uns apunts dictats amb molta cura, o, en fi, a unes excursions i viatges engrescadors...

És cert que d'alguns dels nostres professors la memòria que en servem és molt singular, i ho és, sobretot, per l'excel·lent mestratge que van exercir i per la seva influència damunt nostre. No obstant, tots, dins la seva diversitat, d'alguna manera ens van marcar; de tots vam aprendre moltes coses; no sempre, tanmateix, n'hem estat prou conscients! Avui, crec, és una bona ocasió per a fer públic el nostre reconeixement.

Aules, professors, alumnes... heus aquí d'on surten les nostres vivències

i records...; però l'Institut és també quelcom més: els bidells, els administratius, el personal dels diferents serveis, els amics, els companys; també els exàmens, les taules –sovint il·lustrades–, les pissarres, les «campanes» a la Torre Gironella o a la vall de Sant Daniel, els certàmens literaris, les festes de Sant Tomàs, el Metastasi..., i els llibres, companys inseparables, alguns, manuals d'estudi prestigiosos, com prestigiosos professors foren els seus autors: l'Aguado Bleye, l'Alvarado, el «Clio» de Rafael Ballester, per citar tan sols alguns emprats per moltes generacions i ben diferents, per altra part, d'alguns del meu temps, llibres amb uns fulls de color grisenc, llibres tristos, amb la tristesa d'una postguerra.

La formació

Tot plegat va afaïçonar la nostra personalitat; a l'Institut vam deixar enrere les beceroles –hi entràvem aleshores als deu anys–; hi vam iniciar una etapa molt important de la nostra formació intel·lectual i humana, i al llarg dels diferents cursos de Batxillerat hi vam establir cordials relacions i lligams d'amistat que el pas del temps no ha estat capaç de desfer.

Ben segur que el prolífic Max Aub no exagerava quan en una ocasió va escriure que «un és d'allà on ha estudiat el Batxillerat».

Si més no, amb aquestes paraules l'escriptor feia ben evident la significació d'aquesta etapa de la vida i les estretes relacions personals i locals que se'n derivaven.

Si no hagués estat així, ara i aquí, no seríem tants els qui ens hi hem sentit cridats, tot compartint l'alegria, l'emoció i una mica de nostàlgia.

He d'acabar, i ho faig amb un record d'enyorança i d'afecte pels amics, condeixebles i professors que, malauradament, ja no són amb nosaltres, i ho faig també amb el desig que aquesta commemoració enforteixi les nostres relacions d'amistat i transmeti al futur la memòria viva de l'Institut Vell, que és avui l'Institut «Jaume Vicens Vives», amb tot el pes dels seus cent cinquanta anys d'existència.

Dolors Condom
és professora de Llatí.

